

В. О. ДЕСЯТНИК

Володимир Олексійович Десятник, кандидат юридичних наук, професор Київського університету права НАН України, адвокат

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ЕСЕНЦІАЛІЗМ ТА ЮРИДИЧНЕ МИСЛЕННЯ

Карл Поппер (1902–1994 рр.), один із найвидатніших філософів ХХ ст., методологічним есенціалізмом назвав оспорювану ним теорію, згідно з якою метою науки є виявлення, розкриття *сутності, справжньої природи* чуттєвої речі, її прихованої реальності та опис за допомогою визначення. Методологічні есенціалісти вважають, що у сутність речі можна проникнути, заглибитися, розпізнати її за допомогою *інтелектуальної інтуїції*, що кожна сутність має тільки їй властиве ім'я, за яким названо чуттєві речі, і що її можна описати словами¹. Методологічні есенціалісти стверджують, що наука повинна шукати *остаточне пояснення* у термінах сутностей; якщо можливо пояснити поведінку якої-небудь речі термінами її сутності – її сутнісних властивостей, то жодних питань у подальшому не може виникнути, та вони й не повинні виникати² (курсив мій – В. Д.).

Критика К. Поппером цієї вкрай поширеної теорії міститься в його знаменитих творах «Відкрите суспільство та його вороги» (1945 р.), «Злиденність історизму» (1957 р.), «Об'єктивне знання: еволюційний підхід» (1972 р.) та деяких інших.

Ця теорія домінує в суспільних науках, в тому числі й в таких ґрунтовних філософсько-правових дослідженнях, як «Філософія права» Г. Радбруха³, «Філософія права» В. С. Нерсесянца⁴, «Право як пізнання: Вступ до гносеології права» А. А. Козловського⁵, «Фундаментальні проблеми методології права» Л. В. Петрової⁶, а також в численних загальнотеоретичних та галузевих юридичних дослідженнях.

Провідні українські правознавці Ю. С. Шемшученко, В. Я. Тацій, Ф. Г. Бурчак, М. І. Козюбра, В. В. Копейчиков, М. І. Рабінович та ін. одностайні у тому, що розробка методологічних засад українського правознавства лише започатковується⁷.

Отже, завданням цього дослідження є спроба чіткого викладу аргументів К. Поппера та інших філософів проти методологічного есенціалізму з метою обговорення правознавцями можливості поступової відмови від цієї теорії у правових дослідженнях, запровадження в них методологічного номіналізму, використання правознавцями концепції критичного раціоналізму К. Поппера та його методу спроб і помилок, припущень та спростувань.

Значення творів К. Поппера в контексті філософських ідей ХХ ст. настільки велике, пише український філософ В. Лісовий у передмові до «Злиденності історизму», що інтерес до них виходить поза межі професійного. Так звана «матеріалістична діалектика» підтримувала в мисленні і природодослідника, і соціального науковця ряд таких стереотипів, джерела яких іноді є дуже глибокими: їх подолання не може здійснюватись шляхом простого заперечення марксистської філософії⁸.

В. Лісовий справедливо стверджує, що вивчення твору «Злиденність історизму» дасть читачам змогу свідомо підійти до осмислення того, «як ми мислимо», до свідомого вибору більш перспективних філософських концепцій у філософії суспільства та філософії історії. Для багатьох, як і для нього свого часу, переконаний автор, враження від цього твору буде, він переконаний, незабутнім⁹.

Для розуміння методології в галузі соціальних наук важливо зупинитися, підкреслює В. Лісовий, на критиці К. Поппером «есенціалізму». Критика «есенціалізму» важлива також з огляду на деякі методологічні стереотипи, характерне сьогодні для багатьох науковців-гуманітаріїв в Україні. У мисленні сучасної людини методологія есенціалізму проявляється тоді, коли думають, що загальне поняття (загальний термін) «відображає» загальне у речах («суттєві ознаки явищ»). Припускається, що загальне дійсно існує в поодиноких речах чи явищах. І завдання полягає лише в тому, аби відобразити це загальне у поняттях (так нас учили, викладаючи логіку чи «матеріалістичну діалектику»)¹⁰.

К. Поппер щодо терміна «реалізм» зазначає, що доктрині номіналістського напрямку протистоїть доктрина, традиційно звана «реалізмом» – дещо оманлива назва, як видно з того факту, що цю «реалістичну» теорію часто також називали «ідеалістичною»; тому К. Поппер запропонував перейменувати цю антиноміналістську теорію і називати її «есенціалізмом»¹¹.

К. Поппер розпочинає пояснювати відмінності між методологічним номіналізмом та методологічним есенціалізмом з нарисом проблеми статусу термінів, які позначають якості, тобто з проблеми універсалій, однієї з найстаріших і найфундаментальніших проблем філософії. Ця проблема, над якою так запекло сперечалися у Середньовіччі, має витoki з філософії Платона та Аристотеля. Переважно вона розуміється як виключно метафізична проблема. Однак, як і більшість метафізичних проблем, вона може бути переформульованою так, що стає проблемою наукового методу. Ми, пише К. Поппер, будемо тут розглядати лише методологічну проблему, обмежившись нарисом метафізичної проблематики у вигляді вступу. ...Кожна

наука застосовує терміни, що можуть бути названими універсальними – наприклад, «справедливість», «держав». Вони відрізняються від того різновиду термінів, які ми називаємо одиничними термінами – такими як, наприклад, «Перша світова війна», який є власним іменем... ..Навколо природи універсальних термінів тривала довга й іноді різка суперечка між двома напрямками. Один із цих напрямків передбачав, що універсальні відрізняються від власних імен тільки тим, що належать до членів множини або класу поодиноких речей, а не до якоїсь однієї речі. Наприклад, універсальний термін «білий» здається представникам цього напрямку нічим іншим, як етикеткою, що стосується множини багатьох різних речей – наприклад, сніжинок, скатертин і лебедів. Це доктрина *номіналістського* напрямку. Їй протистоїть доктрина, традиційно звана «*реалізмом*» (перейменована К. Поппером та названа ним «*есенціалізмом*»). Есенціалісти заперечують, що ми спочатку збираємо групу поодиноких речей, а потім називаємо їх «білі»; радше, кажуть вони, ми називаємо кожну поодинокую білу річ «білою», з огляду на те, що існує внутрішня властивість, спільна для всіх тих речей, які ми називаємо білими, а саме – «білизна». Ця властивість позначена універсальним терміном, розглядається як об'єкт, що потребує вивчення так само, як індивідуальні речі. (Назва «реалізм» походить від твердження, що універсальні об'єкти, наприклад білизна, «дійсно» існують поруч з поодинокими речами і множинами чи групами поодиноких речей.) Отже, універсальні терміни існують, аби позначити універсальні об'єкти, точно так само як одиничні терміни позначають індивідуальні речі. Ці універсальні об'єкти Платон називав «формами» або «ідеями». ...Але есенціалізм не лише вірить в існування універсальних (тобто універсальних об'єктів), він наголошує на їх важливості для науки. Окремі об'єкти, вказує він, мають багато випадкових ознак, – які, зовсім не цікавлять науку. Якщо взяти приклад із соціальних наук, то економіку, скажімо, цікавлять гроші й кредит, але вона байдужа до того, який конкретно вигляд мають монети, банкноти чи чеки. Наука відмітає випадкове і проникає у суть (*essence*) речей. А суттю чого-небудь є завжди щось універсальне. ...Ці останні зауваження вказують на деякі з методологічних наслідків цієї метафізичної проблеми. Однак методологічне питання, пише К. Поппер, яке він збирається обговорити, по суті, можна розглядати незалежно від метафізичного. Підійдемо до нього, каже він, іншою стежкою – стежкою, що уникає питання як про існування універсальних і одиничних об'єктів, так і про різницю між ними. Будемо обговорювати лише цілі та засоби науки. ...Школа мислителів, яких К. Поппер пропонує назвати *методологічними есенціалістами*, була заснована Арістотелем, який вчив, що **наукове дослідження повинно проникати у суть речей з метою пояснити їх***. Методологічні есенціалісти схильні формулювати наукові питання за допомогою таких висловів, як «що таке матерія?», або «що таке сила?», або «що таке справедливість?». І вірять, що глибока відповідь на такі питання – яка розкриває справжнє та присутнє значення цих термінів і тим самим виявляє дійсну або істинну природу сутностей, позначуваних ними, – є щонайменше необхідною передумовою наукового дослідження, якщо не головним його завданням. *Методологічні номіналісти*, на противагу цьому, формулювали б свої проблеми за допомогою такого роду висловів: «як ця частка матерії поводиться?» або «як вона рухається в оточенні інших тіл?». Бо методологічні номіналісти вважають, що завдання науки полягає тільки в описуванні поведінки речей і припускають, що це робиться шляхом довільного введення нових термінів, де це необхідно, або ж шляхом перевизначення старих термінів, де зручно зignorувати їх первинний зміст. Адже вони розглядають *слова* лише як *корисні інструменти описування*. ...Більшість людей погодиться, що методологічний номіналізм переміг у природничих науках. Фізики не досліджують, наприклад, суть атомів чи світла, а використовують терміни «атом» і «світло» досить вільно для пояснення й опису певних фізичних спостережень чи як імена для певних важливих і складних фізичних структур. Те ж саме ми спостерігаємо у біології. Філософи можуть вимагати від біологів вирішення таких проблем, як «що таке життя?» або «що таке еволюція?». Іноді навіть самі біологи відчують схильність піти назустріч таким вимогам. І все-таки наукова біологія загалом має справу з іншого роду проблемами і застосовує методи пояснення та опису переважно так, як вони застосовуються у фізиці. ...Отож, у соціальних науках ми повинні чекати, методологічні натуралісти будуть схильні до номіналізму, а анти натуралісти – до есенціалізму. А між тим, насправді есенціалізм тут, здається, переважає і навіть не зустрічає скільки-небудь енергійний спротив. Отже, припускається, що *метод природничих наук в основі є номіналістським, тим часом як соціальні науки змушені застосовувати методологічний есенціалізм*. Доводять, що завдання соціальної науки полягає в тому, щоб зрозуміти й пояснити такі соціальні об'єкти, як держава, економічна дія, соціальна група тощо, і цього можна досягти лише проникненням у їх сутності. Кожний важливий соціологічний об'єкт має своєю передумовою існування універсальних термінів для його опису, і було б безглуздо вільно вводити нові терміни, як це з успіхом робиться у природничих науках. Завдання соціальної науки – описувати такі об'єкти ясно і правильно, тобто відрізняючи суттєве від випадкового, а це вимагає знання їх суті. Такі проблеми, як «що таке держава?» і «що таке громадянин?» (що вважалися Арістотелем базисними проблемами його «Політики») є не лише цілком правомірними, а й саме тими питаннями, на які соціологічні теорії покликані відповідати¹².

Не менш переконливі аргументи К. Поппера проти методологічного есенціалізму наведені в іншій його знаменитій праці «Відкрите суспільство та його вороги» (див. том I, розд. 3 та том II, розд. 11)¹³.

У пізній своїй праці «Об'єктивне знання: еволюційний підхід» (1972 р.), присвяченій, зокрема, завданню науки, К. Поппер висловив припущення: метою науки є пошук задовільних пояснень для усього, яке здається нам таким, що потребує пояснення¹⁴.

* *Напівжирний шрифт мій.* – В. Д.

Але чи існує, на думку К. Поппера, *остаточне пояснення*? Доктрина, яку він назвав «есенціалізмом», зводиться до погляду, згідно з яким наука повинна шукати остаточне пояснення у термінах сутностей: якщо ми можемо пояснити поведінку якої-небудь речі термінами її сутності – її сутнісних властивостей, то жодних подальших питань не може виникнути, та їм і не потрібно виникати (окрім, можливо, теологічного питання про Творця цих сутностей)¹⁵.

К. Поппер не вірить в есенціалістську доктрину остаточного пояснення і викладає оновлені позиції «модифікованого есенціалізму». По-перше, відкидаючи ідею остаточного пояснення, він стверджує, що будь-яке пояснення можна пояснити в подальшому з допомогою якоїсь теорії або припущення більш високого ступеня спільності. Не може бути пояснення, яке не потребувало б подальшого пояснення, оскільки не може існувати самопояснювального опису сутності. По-друге, К. Поппер відкидає усі питання на зразок *що є?* Тобто, питання про те, що є ця річ, що є її сутністю чи її справжньою природою. Ми повинні, каже він, відмовитися від точки зору, характерної для есенціалізму, що у кожній одиничній речі є якась сутність, внутрішньо властива їй природа або принцип (такі як винний спирт у вині), які є необхідною причиною того, що ця річ така, яка вона є, і діє так, як вона діє. Цей анімістичний* погляд нічого не пояснює... Третя і остання зміна есенціалізму полягає в наступному. Ми повинні, каже К. Поппер, відмовитися від точки зору, тісно пов'язаної з анімізмом (і характерної для Арістотеля на противагу Платону), що можна апелювати до сутнісних властивостей, внутрішньо притаманних *кожній індивідуальній, чи одиничній, речі*, як до пояснення поведінки цієї речі. Ця точка зору зовсім нездатна пролити яке-небудь світло на питання про те, чому різні одиничні речі повинні поводитися однаково¹⁶.

Характерним прикладом методологічного есенціалізму у сфері філософсько-правового мислення є думка Г. Радбруха, який вважає природу речі юридичною формою мислення. Він виклав історію походження поняття «природа речі», яка належить до загальної духовної історії. Так, Шилер намагався цією формою мислення найвлучніше визначити спосіб думки Гьоте: через його ...солідну манеру приймати від об'єкта закон та виводити із природи речі її правила. ...Походження цієї думки, напевно, припускає Г. Радбрух, лежить у грецькому мисленні, його латинське словесне відображення, *rerum natura* (природа речей), повертає до Лукреція, назву якого має повчальний вірш. Його подальшим поширенням воно, можливо, завдячує так званому посмертному видавцеві Лукреція Цицерону. Від нього думка про природу речі потрапила до римських юристів і далі у Дигестії. ...Новий час прийняв поняття природи речі особливо через «Дух законів» Монтеск'є, перший розділ якого починається такими словами: «Закони, за найпридатнішим визначенням, – це необхідні відношення, які випливають з природи речей». Відтоді ця формула постійно з'являється, вона є і у германістів, і в романістів, у рамках історичної школи (Савінії, Пухта), як понятійній юриспруденції (Єринг), так і серед вільноправової течії (Ерліх). Легко впізнати природу речі також і під іншим іменем, зокрема у вченні про «реалії законодавства» (Ойген Губер), у феноменологічному «баченні сутностей» (Райнах), «конкретному порядковому мисленні» (Карл Шміт)¹⁷. Історична школа... охоче використовувала природу речі... «система Савінії сповнена дедукції із природи речі»... Єринг говорить, що навряд чи є вираз, який би своє вчення про метод передавав так надійно, як зворот «природа речі»¹⁸. Користуючись цим методом він намагався встановити сутність цивільно-правового договору¹⁹.

Есенціалістське юридичне мислення Г. Радбруха можна бачити у таких його словах: «Вираз «природа речі» перейшов у загальне мовне використання, хоча й як форма виразу чогось зрозумілого самого по собі, яке, здається, не потребує обґрунтування і має перервати широку дискусію. Не інакше він з'являється напевно іноді у правовій практиці: без подальшого обґрунтування, з претензією на очевидність. Але теорія права ще недостатньо пояснила логічну сутність природи речі...»²⁰ (курсив мій – В. Д.). В. Нерсесянц також вважає, що філософія права досліджує сутність права, його поняття²¹.

Панівне становище займає есенціалізм також у сучасній вітчизняній філософсько-правовій літературі. У ґрунтовному дослідженні Л. В. Петрової «Фундаментальні проблеми методології права» автор намагається проникнути в «суть» права і держави: «...нагальною потребою стає сьогодні оновлене пізнання сутності права і держави»²²; завданням цього дослідження є висвітлити парадигматичне значення Платона і Арістотеля для опрацювання сучасного трансцендентального вчення про константну сутність права і каузальне джерело виникнення та функціонування певних речей (юридичних фактів) цієї сутності і, у такий спосіб, дотриматися суто філософської вимоги мислити ціле і граничне усіх правових речей у пошуковій загубленій глибині права заради його первісного прояснення²³. До вперше одержаних висновків цього дослідження належить і той, що сутність права має метафізичну природу і його можна пізнати, лише розкривши філософське його джерело, а воно – в природі людської особистості, в її душі, субстанцією якого є свобода²⁴. Некритично наслідуючи Арістотелеву методологію, автор стверджує, що «ество» якоїсь речі – це те, чим вона є за своєю природою. Визначення – це встановлення природженого ества тієї чи іншої речі. ...Природа якоїсь речі, твердить Арістотель, це її мета, те, для чого ця річ існує²⁵. У фундаментальному дослідженні А. А. Козловського «Право як пізнання: Вступ до гносеології права», як видно із його назви, сутністю усього права є саме проникнення в цю ж сутність, тобто пізнання²⁶.

Домінує методологічний есенціалізм також у загальнотеоретичних та галузевих юридичних науках.

Авторитетні правознавці Є. Харитонов та О. Харитонова вважають, що в юридичній науці загалом і в окремих її галузях зокрема, мабуть, немає більш дискусійного питання, аніж питання про *сутність* і особ-

* Анімізм (від лат. *anima* – душа) – віра в те, що все неживе має душу. – В. Д.

ливості правових відносин. Це пояснюється тим, що проблема правових відносин взагалі є кардинальною для правової теорії і, окрім того, дає уявлення про предмет відповідної галузі. ...Тож природним є те, що на всіх етапах розвитку юридичної науки цим питанням приділялася значна увага як у контексті дослідження загальних проблем *визначення поняття та встановлення його сутності*...²⁷ (курсив мій – В. Д.). Р. Майданик зазначає, що поняття науковості передбачає разом із відкриттям законів ще й «занурення (рос. «углубление») у сутність досліджуваних явищ»²⁸. Інші дослідники стверджують, що наука цивільного права має розглядати, окрім усього іншого, ще й «суть термінології норм»²⁹, тобто не суть самих норм, а суть слів, якими ці норми позначені.

К. Поппер відкидає усі питання на зразок *що є?* Тобто, питання про те, що є ця річ, що є її сутністю чи її справжньою природою. Відтак, з його точки зору, питання на зразок *«що є філософія права?»* чи *«що є право?»* не відіграють жодної ролі в науці³⁰. Типовим прикладом формулювання таких питань є сучасний підручник «Філософія права», який розпочинається із запитання: *що є філософія права?*³¹. На думку його авторів, які посилаються на німецького філософа права А. Кауфмана, основним питанням філософії права, як і всієї правової науки, є питання про те, що є право³².

Підсумовуючи сказане вище, можемо зробити наступні висновки.

Оскільки методологічний есенціалізм дуже поширений в суспільних науках, а також в українській науці філософії права, загальнотеоретичних та галузевих юридичних науках, перспектива подальших досліджень полягає в критичному обговоренні, оцінці можливої поступової відмови: від інтелектуально-інтуїтивного проникнення в сутність, в ідеї, в дух права; від юридичної форми мислення, яка впливає із природи речі; від постановки безперспективних питань на зразок *«що є філософія права?»* чи *«що є право?»*.

Залежно від результатів критичного обговорення можливої відмови від методологічного есенціалізму, наука філософії права може започаткувати постановку та вирішення конкретних теоретичних і практичних правових проблем з допомогою критичного раціоналізму К. Поппера, головна ідея якого, на думку Д. Сепетого, полягає в тому, що пізнання здійснюється не шляхом індукції від окремих спостережуваних фактів до загальних положень (як вважають прихильники класичного емпіризму та позитивізму) і не шляхом дедукції з найзагальніших самоочевидних і безсумнівних істин чистого розуму (як вважають представники класичного раціоналізму), а шляхом спроб та помилок, припущень і спростувань, висунення гіпотез та їх раціональної критики. Це і є гіпотетико-дедуктивний метод³³.

¹ Карл Поппер. Відкрите суспільство та його вороги. Том 1 / Пер. з англ. О. Буценка. – К.: Основи, 1994. – С. 45.

² Поппер Карл Р. Объективное знание. Эволюционный поход / Пер. с англ. Д. Г. Лахути. Отв. Ред. В. Н. Садовский. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – С. 187.

³ Радбрух Г. Філософія права / Пер. з нім. – К.: Тандем, 2006. – 316 с.

⁴ Нерсесянц В. С. Философия права. – М.: Норма-Инфра, 1999.

⁵ Козловський А. А. Право як пізнання: Вступ до гносеології права. – Чернівці: Рута, 1999. – 295 с.

⁶ Петрова Л. В. Фундаментальні проблеми методології права. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=1380&lang=book>

⁷ Там само. – С. 1.

⁸ Лісовий В. С. Карл Раймунд Поппер та його твір «Злиденність історизму» // Поппер, Карл. Злиденність історизму: Пер. з англ. – К.: Абрис, 1994. – С. 4.

⁹ Там само. – С. 17.

¹⁰ Там само. – С. 11.

¹¹ Поппер Карл. Злиденність історизму / Пер. з англ. – К.: Абрис, 1994. – С. 51.

¹² Там само. – С. 50–57.

¹³ Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Томи 1, 2 / Пер. з англ. О. Буценка. – К.: Основи, 1994.

¹⁴ Див. докладніше: Поппер Карл Р. Объективное знание. Эволюционный подход. – С. 187.

¹⁵ Там само. – С. 189, 190.

¹⁶ Там само. – С. 190, 191.

¹⁷ Див. докладніше: Радбрух Г. Названа праця. – С. 248, 249.

¹⁸ Там само. – С. 250.

¹⁹ Савиньи Ф. К. фон. Система современного римского права: В 8 т. Т. II / Пер. с нем. Г. Жигулина; Под ред. О. Кутателадзе, В. Зубаря. – М.: Статут; Одесса: Центр исследования права им. Савиньи, 2012. – С. 383.

²⁰ Радбрух Г. Названа праця. – С. 251.

²¹ Нерсесянц В. С. Названа праця. – С. 7.

²² Див. докладніше: Петрова Л. В. Названа праця. – С. 2.

²³ Там само. – С. 7, 8.

²⁴ Там само. – С. 10.

²⁵ Там само. – С. 26.

²⁶ Козловський А. А. – Названа праця. – С. 68.

²⁷ Харитонов Є., Харитонova О. Деякі питання методології дослідження цивільних правовідносин // Про українське право: Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка / За ред. проф. І. Безклубого. – К.: Грамота, 2009. – Чис. IV. – С. 112.

²⁸ Майданик Р. Наука цивільного права України: поняття, предмет, методологія // Про українське право: Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київ. Нац. Ун-ту імені Тараса Шевченка / За ред. проф. І. Безклубого. – К.: Грамота, 2009. – Чис. IV. – С. 108.

²⁹ Цивільне право України / За ред. О. В. Дзери та Н. С. Кузнецової. – К., 2004. – Ч. 1. – С. 41.

³⁰ Див. докладніше: *Карл Поппер*. Відкрите суспільство та його вороги. Т. 2. – С. 19–21.

³¹ Див. докладніше: Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов та ін. – С. 7.

³² Там само. – С. 20.

³³ Див. докладніше: *Сенетий Д. П.* Критичний раціоналізм Карла Поппера: пізнання шляхом спроб і помилок, припущень і спростувань // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Вип. 40. – 2010. – С. 72.

Резюме

Десятник В. О. Методологічний есенціалізм та юридичне мислення.

У статті здійснено спробу чіткого викладу аргументів К. Поппера та інших філософів проти методологічного есенціалізму. Мета: обговорення правознавцями можливості поступової відмови від цієї теорії у правових дослідженнях; запровадження в них методологічного номіналізму; використання правознавцями концепції критичного раціоналізму К. Поппера та його методу спроб та помилок, припущень та спростувань.

Ключові слова: методологічний есенціалізм, сутність, природа речі, інтелектуальна інтуїція, методологічний номіналізм, критичний раціоналізм, метод спроб та помилок, припущень та спростувань.

Резюме

Десятник В. А. Методологический эссенциализм и юридическое мышление.

В статье предпринята попытка четкого изложения аргументов К. Поппера и других философов против методологического эссенциализма. Цель: обсуждение правоведами возможности постепенного отказа от этой теории в правовых исследованиях; введение в них методологического номинализма; использование правоведами концепции критического рационализма К. Поппера и его метода проб и ошибок, предположений и опровержений.

Ключевые слова: методологический эссенциализм, существо, природа вещи, интеллектуальная интуиция, методологический номинализм, критический рационализм, метод проб и ошибок, предположений и опровержений.

Summary

Desiatnyk V. Methodological essentialism and legal thinking.

The article is an attempt to clear presentation of arguments Popper and other philosophers against methodological essentialism. Objective: To discuss the possibility of lawyers phasing out of this theory in legal research, the introduction of these methodological nominalism, lawyers use the concept of critical rationalism Popper and his method of trial and error, assumptions and denials.

Key words: methodological essentialism, the nature, the nature of things, intellectual intuition, methodological nominalism, critical rationalism, through trial and error, assumptions and denials.

Отримано 24.03.2014

УДК 340.1;321.01

О. В. ЗІНЧЕНКО

Ольга Володимирівна Зінченко, кандидат юридичних наук, доцент Київського університету туризму, економіки і права

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ПРИРОДА ДЕКОТРИХ ВИДІВ ЮРИДИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ

Знак історичного часу обов'язково присутній і знаходить свій прояв у суспільно-історичних координатах, у системі того чи іншого формату (система права, правова система тощо). Як відомо, соціально-практична дійсність із її нормами, правилами й інститутами є певним часово-історичним коефіцієнтом, що твориться та функціонує за допомогою процесу типізації і, форматування, й як наслідок, є надбанням не одного покоління. Саме тому, на думку автора, доцільно простежити найбільш інтенсивний прояв такого переходу.

Процес означеного переходу включає в себе легітимацію – постійне визнання, «виправдання» існуючого соціально-правового порядку, дотримання точних пропорцій поміж тими чи іншими його компонентами. Завдяки цьому юридичні конструкції вступають в особливо міцний контакт із «світом реальної юриспруденції», в якому особисте тісно переплітається із загальним та стає, по суті, його функцією. Юридичні конструкції вирізняються своєю універсальністю, що, по-перше, вказує на неодномірний, багатосторонній характер юридичної конструкції, а, по-друге, на її здатність виконувати різноманітні функції, бути придатною і корисною для багатьох цілей. Ця властивість юридичної конструкції відокремлює її як явище від інших засобів юридичної техніки.

© О. В. Зінченко, 2014